

УНІКАЛЬНИЙ ЗРІЗ ГРАФІЧНОЇ ЕРУДИЦІЇ

**Олександр
Федорук,**

доктор
мистецтвознавства,
професор,
дійсний член
Академії мистецтв

Без Віталія Мітєнка ми не уявляємо розвитку української книги, того високого рівня, якого вона досягла останнім часом і який репрезентує сьогодні на вимірі світових стандартів, органічно вписуючись у престижіві орієнтації дизайнерської культури. Книжковий дизайн — термін, який утвердився в книговидавничому процесі буквально за два останні десятиріччя, а в широкому давнішому уявленні — це мистецтво оформлення, ілюстрування книги, яке формували й формують блискучі майстри, які тонко, стилістично бездоганно та вишукано відтворюють естетичне обличчя української книги.

До знакових мистців, які вклали своє творче багнення і розуміння, мистецьку ерудицію в оформлення книги, відносимо Віталія Мітєнка. Ось уже понад 35 років художник, який тепер перебуває в розквіті творчих інтенцій, звершує шляхетно й бездоганно свій мистецький чин, і кожний новий твір, який народжується в стінах його робітні — це станкова графічна композиція, це ілюстрація, це нові, еталонного рівня, зразки шрифтів, це культура графічного письма, яке відносимо до роду каліграфії, — видає смак, ерудицію, інтелектуальність автора. А книжки, тиражована продукція, журнали, афіші, каталоги, що він проектує як дизайнер, є зразковими, означеними мистецьким інтелектом; ми ставимо їх у той якісно естетичний ряд, який відповідає критеріям модерного художнього мислення і співвідноситься з масштабними уявленнями про конкретний зріз історії мистецтва. Сміливо, беззастережно доводимо, що на сьогоднішній день уже сформувався мітєнківський оригінальний стиль, має місце його класична академічна манера, яка сформувалася під час студій з Московського поліграфічного інституту, а потім удосконалював у всесвітньо відомій академії друкарства в Лейпцігу. У Мітєнка є послідовники, учні, які торують у мистецтві прокладені ним стежки...

Колись великі наші художники — Г. Нарбут, М. Бутович, Г. Якутович — підняли якісний зріз української книги: вони глибоко володіли знаннями про

українську рукописну, а також друковану книгу Барокової доби. Якісні здобутки великих майстрів свого часу перейняв, а потім власною працею, творістю вивершував Віталій Мітєнко, і можна дивуватись, і водночас захоплюватися, з яким смаком і тактом він це здійснює дотепер.

Пропонована книга художника має метафоричну, вербально витлумачену назву — «Мандри» і спрямовує до небуденних сторінок його творчості, що народжувалася і розвивалася впродовж багатьох років неординарного мистецького життя; виструнгує в логічну лінію мистецьку еволюцію на різних поворотах його біографічної долі — від поштових студій у Саратовському художньому училищі до знакових поїздок по містах України та європейських країнах, у благодатній пленерній Седнів — творче пристанище художників нашої держави, Крим, де розквітав талант І. Богаєвського, М. Волошина, Ф. Захарова, П. Столяренка, у любу його серцю Сулимівку — вотчину відомого козацького полковничого роду.

«Мандри» — то мистецька сповідь автора, яку він довірливо виносить на суд вдячному глядачеві й читачеві. «Мандри» — етапна книга, бо вона підсумовує більш як тридцятирічний творчий шлях мистця, розгортаючи його сходження через перетини та знаки долі. У такому розумінні «Мандри» сприймаються як мистецька доля самого Мітєнка.

Бібліофіли шанують книги, проілюстровані та оформлені Віталієм Мітєнком, тому що вони демонструють високу культуру художньої книги. Назвемо побіжно лише деякі з ряду цих видань, зважаючи на наші обмежені можливості їхньої репрезентації, але прикметно, що всі перелічені праці є перлинами книжкового мистецтва. Отже, «Похвала глупоті» Еразма Роттердамського, «Верси на хуторі біля Диканьки» Миколи Гоголя, збірка барокової поезії «Аполлонова лютня» — усі 1981 р., «Жан Крістоф» Ромена Ролана (1982), «Дон Жуан» Дж. Г. Байрона (1985), «Вогонь

з попелу» Івана Драґа (1995) — і це не все: поза цими зазначеними в списку — добра сотня оформлених видань, з-поміж яких «мало навальної літератури...

Віталій Мітенко сформувався професійно, працюючи у видавництві «Дніпро», а сьогодні він — головний художник видавництва «Грамота». Отже, «Мандри» повертають пам'ять художника до спеціалізації на ниві мистецтва книжкової графіки, у галузі якої його творчість добре знана й шанована в Україні.

Вирішивши видати власні «Мандри», Віталій Мітенко тим самим ніби розкрив щедрі палітри власної творчості, зібрав у єдине ціле матеріали, що мають вартісні критерії, позначені мистецькою, а також науковою актуальністю.

Книжка розгортає в хронологічній послідовності ще одну грань таланту мистця — його творчі ініціації в царині станкової графіки, каліграфії, висвітлюючи, крім графічного дизайну, коло мистецьких зацікавлень, а також художніх проблем її автора.

Допізна засиджуються у творчій робітні, що розташована поруч із майстернями його колег у Києво-Печерській лаврі, Мітенко збагащується мистецьким духом святині, пам'яттю про видатних мистців, які тут творили з давніх-давен, налаштовується на відповідну творчу тональність, на адекватні мистецькому клімату Лаври графічні інтонації. Чи не є символічно означеною композиція, що зображує могутнє дерево біля історичної дзвіниці, і в корінні якого, і в мурах святині виявляється лик святого? А поруч біля входу до підземелля — крісло. Зупини свій бентежний крок, сядь і подумай, вслухайся в тишу, відкинь мирське, суєтне, швидкоплинне, — і тобі відкриється святошне, істинне, позачасове. Це — крісло для художника, поета, композитора, тобто кожного, хто має намір творити осмислено. «Виважуй, увиразнюй свою мистецьку думку, твори» — промовляє ненав'язливий у своїх міркуваннях автор, і саме тому особливо пе-

реконливий.

Отже, поринемо в сповнений натхнення і праці світ художника.

Композиції з Лаври, ця графічна сюїта Віталія Мітенка, що узагальнює його 15-річне творіння в одній робітні, переносять нас у стихію емоцій, поетичності, лірики.

...Поїздки в Саратовські краї, у місця юності відбиті в малюнках, де проглядається широке плесо Волги, а поруч — відточені одним-двома кольорами на контрастах чорно-білого краєвиди — бездоганні, як у роботах Рокуела Кента з відомих його книг про численні мандри світами.

А ось відображення пекучих дум про українське Бароко, його вершинні злети в київській храмовій архітектурі, у пам'яті про добрі меценатські діяння Івана Мазепи, у персонажах цієї насправді трагічно-мистецької доби... Мітенко в цих малюнках обрав специфічний і логічно виправданий лексикон, позначений інфлюенціями барокової естетики.

Нас приваблюють спомини автора про Дон, про творчу мандрівку в Якутію — це десятки добротних зоб'єктивізованих в академічно-графічній манері мотивів. Це вихоплені з природи й поуттями відуті краєвиди, сценки, настроєві стани природи. Їм, за характером світлоносності, за силою емоцій відповідають акварелі Хорватії, Італії, малюнки про участь у творчих групах у Седневі, про життя наодинці з природою, прозорими світанками й нічними зорями в Сулімівці...

Віталій Мітенко відродив традиції української каліграфії, виструнживши її поетику на візуальній естетиці, невід'ємною часткою якої є стан душі художника. Його писемні знаки семантично ведуть перегук із кириличною культурою давньоукраїнських рукописних книг, бароковими знаками в стародруках, вони генетично тяжіють до пам'яті про Георгія Нарбута, і в цьому сенсі Віталій Мітенко є вдячним наслідувачем геніального графіка.

Книга «Мандрів» відкрита! Далі ми

